

Левченко Катерина Борисівна,

Урядова уповноважена з питань гендерної політики доктор юридичних наук, кандидат філософських наук, професор;

Остапенко Олександр Олександрович,

головний спеціаліст Апарату Урядової уповноваженої з питань гендерної політики

АКТУАЛЬНІ ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВИХ ЗАСАД ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОГО РЕАГУВАННЯ НА ЗЛОЧИНИ ПРОТИ СТАТЕВОЇ СВОБОДИ ТА СТАТЕВОЇ НЕДОТОРКАНОСТІ ДІТЕЙ

Для забезпечення ефективного реагування на злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості дітей важливим є не лише вдосконалення кримінального та кримінального процесуального законодавства в цій сфері, а й формування та реалізація загальнополітичних та правових заходів, які базуються на міжнародних стандартах захисту прав дітей, а також визначенні насильства, в тому числі, сексуального як злочину та порушення прав людини. Серед актуальних завдань у цьому напрямі визначимо наступні.

По-перше, ратифікація Конвенції Ради Європи із запобігання насильству щодо жінок та домашньому насильству та боротьбу із ними (Стамбульської Конвенції), яка застосовує комплексний підхід до боротьби з насиллям, в тому числі по відношенню до дітей та дівчат зокрема. Україна підписала Стамбульську конвенцію 7 листопада 2011 року, але досі її не ратифікувала. Проект Закону про ратифікацію Конвенції, що вносився до Верховної Ради в 2016 році, не набрав необхідної кількості голосів. Разом з тим петиція до Президента В.Зеленського з закликом ратифікувати Стамбульську конвенцію набрала необхідну для розгляду кількість голосів. Ратифікація Конвенції створить можливість впровадження додаткових механізмів захисту прав постраждалих від гендерно зумовленого насильства, усуне деякі прогалини в українському законодавстві та надасть можливість державі ширше співпрацювати із міжнародним співтовариством, отримати доступ до додаткової інформації, міжнародних механізмів захисту, моніторингу і рекомендацій.

По-друге, важливим завданням є прийняття законопроекту № 2689 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо імплементації норм міжнародного кримінального та гуманітарного права». Ситуація, внаслідок якої Україна позбавлена можливості здійснення ефективного контролю над частиною тимчасово окупованої Російською Федерацією території АРК і частково Донецької та Луганської областей кваліфікується як міжнародний збройний конфлікт і щодо якого діють норми міжнародного гуманітарного права, серйозні порушення якого визнаються міжнародними злочинами, передусім – воєнними та

злочинами проти людяності. Кількість постраждалих є високою, серед них є й діти. І досі залишається проблемним питанням документування та розслідування злочинів сексуального насильства, пов'язаного із конфліктом, в тому числі використання дітей в порнографії.

Сексуальне насильство, пов'язане з конфліктом (СНПК), стосується окремих або типових проявів практики звалтування (але не зводиться до нього), сексуального рабства, примусу до проституції, примусової вагітності, насильницької стерилізації та інших форм сексуального насильства порівнянної тяжкості (примусове оголення, примусовий шлюб, примусовий аборт, напад із посяганням на сексуальну недоторканність, торгівля людьми, невідповідні медичні огляди) по відношенню до жінок, чоловіків, дівчат та хлопчиків [1]. Проте, винним у вчиненні більшості з них наразі вдається уникати переслідування через відсутність складу відповідного злочину у КК України як підстави кримінальної відповідальності. Положення законопроекту № 2689 як раз і спрямовані на усунення зазначених прогалин у законодавстві.

По-третє, з метою забезпечення належного рівня підготовки превентивних та реабілітаційних програм, а також проведення інших заходів, спрямованих на попередження сексуальних злочинів проти дітей, вбачається доцільним використовувати сформовану статистику з розбивкою за ознакою статі щодо неповнолітніх осіб, які є постраждалими, свідками або вчинили кримінальні правопорушення. При цьому не можна не відмітити рівень деталізації існуючої судової статистики, де інформація як щодо потерпілих, так і щодо засуджених наводиться з розбивкою за рядом важливих критеріїв (стать, вік, рід занять, громадянство, рівень освіти тощо) та рівень деталізації статистики щодо осіб, які вчинили кримінальні правопорушення, яка ведеться з розбивкою за такими ж критеріями.

Одним з основних напрямів розвитку державної статистики, визначених затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 27 лютого 2019 р. № 222 Програмою розвитку державної статистики до 2023 року є модернізація державної статистики через імплементацію міжнародних стандартів. Згідно з Кодексом діяльності європейської статистики (2017), якість статистичних результатів вимірюють, зокрема, за тим, наскільки статистичні дані є релевантними. Крім того, у п. 20 Заключних зауважень Комітету ООН з прав дитини (зауваження за результатом розгляду третьої та четвертої зведеної періодичної доповіді України на своєму 1602-му та 1603-му засіданнях – CRC/C/SR.1602 та CRC/C/SR.1603), Комітет рекомендує Державі-учасниці вжити усіх необхідних заходів для створення національної бази з питань дотримання прав дитини з комплексними даними, деталізованими за віком, статтю, етнічним і соціально-економічним походженням.

Список використаних джерел

1. Міжнародний протокол із документування та розслідування сексуального насильства в конфлікті. 2-ге вид. Березень 2017 р. URL: <http://womenslibrary.org/2017/03/27-international-protocol-2017-2nd-edition-ukr.pdf>.